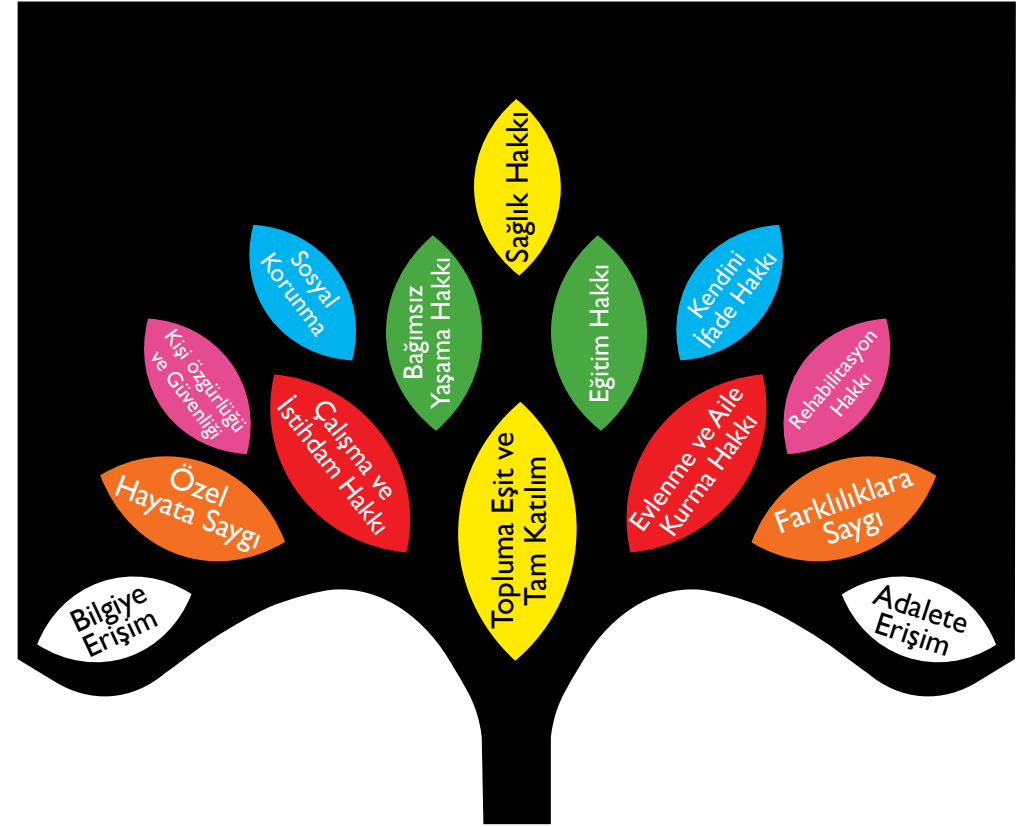

- Uzun süreli zihinsel veya ruhsal rahatsızlık yaşıyorsanız veya böyle bir yakınınız varsa,
- Bu durum sizin ya da yakınınızın diğerleriyle eşit bir şekilde topluma tam ve etkili katılımınızı engelliyorsa,

BU BROŞÜR SİZİN İÇİN

Zihinsel/Ruhsal Rahatsızlığı Olanlar ve Yakınları Engelleri Aşmak için Haklarımızı Bilelim

Hakkınız var!

**Ruh Sağlığında İnsan Hakları
Girişimi Derneği**
Ergenekon Mah. Prof. Dr. Celal Öker Sok. 11/5
Harbiye - ŞİŞLİ / İstanbul
Tel: 0212 225 27 81 - 0212 225 27 65
Gsm: 0539 436 32 62 - 0534 317 36 88
Faks: 0212 225 27 64
www.rusihak.org

RUSİHAKLA İLGİLİ BİLGİLER

Rusihak, 2003 yılında gönüllü bir girişim olarak bir araya gelen ruhsal ya da zihinsel sorun yaşayan bireyler ve yakınları tarafından 2006 yılında kuruldu. Üyelerinin %70'i sorunu yaşayan bireylerden oluşan rusihak, ruh sağlığı alanındaki ilk savunuculuk derneğidir.

www.rusihak.org sitesinde bu alandaki izleme raporları, ulusal ve uluslararası koşullar ve gelişmelerle ilgili raporlar bulunmaktadır.

YASALARIMIZA GÖRE “ÖZÜRLÜ” NE DEMEK?

2005 yılında çıkarılan Özürlüler Hakkındaki Kanunda “özürlü” şöyle tanımlanmıştır :

“Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle, bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle topluma uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlüğü olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi.”

“Özürlülük”, sağlık kurumlarının verdiği sağlık kurulu raporlarına göre tanımlanır.

Özürlü sözcüğü, çoğu zaman kişideki eksiklik olarak algılanmakta, toplum içinde önyargı ve ayrımcılığa yol açmaktadır. Verilen hizmetler, sadece “engelli” kişiyi tedavi etmek için olunca, toplumsal yaşamdaki sorunlar pek değişmemektedir.

Toplumdaki damgalayıcı kullanımı nedeniyle, son yıllarda engel ve engelli sözcüğü daha çok tercih edilse de, Rusihak zihinsel ya da ruhsal rahatsızlığı olan birey terimini kullanmayı tercih etmektedir.

Ülkemizde şu an var olan hizmet sistemi kurum temellidir. Son 30 yıldır bazı ülkelerde “toplum temelli hizmetler” uygulanmaktadır. Bu hizmet şeklinde özel ihtiyaçları olan kişiler, kapalı ve az sayıdaki kurumlara gitmez, ikamet ettikleri yerlerde, kendi fikirleri alınarak tedavi olur ya da desteklenir. Yani zihinsel ya da ruhsal sorunu olan bir kişinin de, kendi başına ve istediği şekilde yaşamasını sağlamak için gerekli destekler sunulur. Ülkemizde de toplum temelli hizmetlere geçilmesi yönünde bazı çalışmalar başlamıştır.

Türkiye’de büyük ölçekli bir ruh sağlığı hastanesi

Türkiye’deki ilk toplum ruh sağlığı merkezi (Bolu)

VATANDAŞ OLARAK HAKLARINIZ VAR!

Siz de herkes gibi, yasalarda tanımlanan insan haklarına sahipsiniz. Haklarınızı düzenleyen özel yasa ve uluslararası sözleşmelerden yararlanabilirsiniz.

Zihinsel ve ruhsal rahatsızlığı olan kişiler için, Türk yasalarında “yasal ehliyet” açısından çeşitli kısıtlamalar bulunmaktadır. Pek çok ülkede de yasalar ya da toplumdaki ayrımcılık yüzünden “engelli” diye tanımlanan kişiler, topluma tam olarak katılamamaktadır.

Birleşmiş Milletler, 2000-2005 yılları arasında, toplumun engelli kişileri destekleyici şekilde düzenlenmesini öngören bir sözleşme hazırladı. 2007 yılında “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme” imzaya açıldı. Türkiye, 3 Aralık 2008’de bu sözleşmeyi onayladı. 2009 yılından itibaren, sözleşme hükümleri, sizler için de geçerli bir yasa halini aldı. Bu sözleşme, yasalarda tanımlanan temel haklarınızdan ve toplum içinde insan onuruna uygun olarak yaşayabilmeniz için ayrıntılı tanımlar yapmıştır. Bu broşür, gündelik yaşamda en çok sorun yaşanan alanlardaki hakları ve “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme”nin getirdiği bazı yenilikleri açıklamaktadır.

Haklarınızla ilgili ayrıntılı bilgi ve danışma için, broşürün son sayfasındaki kurumları veya Rusihak’ı arayabilirsiniz.

Haklarınızı öğrenmek, dertlerinizi paylaşmak ve yardımlaşmak için şizofreni dernekleri ya da zihinsel engelli derneklerini de arayabilirsiniz.

İlinizde böyle bir dernek yoksa benzer sorunlar yaşayan kişilerle ve diğer gönüllülerin katkısıyla dernek kurabilirsiniz. Dernek kurma konusunda il dernekler müdürlüğüne başvurabilir, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM) adlı kurumdan destek alabilirsiniz. (www.stgm.org.tr) Bu alanda faaliyet gösteren tüm dernek isimlerini Özürlüler İdaresi Başkanlığı’ndan öğrenebilirsiniz. (www.ozida.gov.tr)

RUSİHAK

HAKLARINIZI KULLANMAK İÇİN;

- Öncelikle neyin hakkınız olduğunu öğrenin. Haklarla ilgili uyuşmazlıkların ancak mahkemeler yolu ile giderilebileceğini unutmayın.
- Herhangi bir hizmet alırken ya da hakkınızı ararken, hizmet almak ya da başvuruda bulunmak istediğiniz kuruluşa talebinizi mutlaka **yazılı olarak** iletin.

- Memur ya da vatandaşla tartışarak haklılığınızı kanıtlamaya çalışmayın. Yazılı başvurunuzda eksiklik veya yanlışlık olsa bile, resmi merciler bunları almak ve kayda geçirmek zorundadır.

- Yaşadığınız olayla ilgili tüm belgeleri saklayın, ilgili kişilerin isimlerini alın.
- Mahkeme yolu ile hakkınızın sağlanmasında, sizin davranışlarınızın ve yaşanan olayla ilgili topladığınız belgelerin çok önemli olduğunu unutmayın.
- Hukuki bir sürece başlarken: bir avukatın, şizofreni derneklerinin ya da zihinsel engelliler derneklerinin desteğini alırsanız, sonuca ulaşmanız daha kolay olur.

Adli Yardım:

Suç duyurusunda bulunma ve/veya tazminat istemli dava açma hakkını kullanırken; ekonomik durumunuz bir avukat tutmaya uygun değilse, Baroya başvurarak, ücretsiz avukat talep edebilirsiniz. Avukat vekalet ücreti, adli yardım birimi tarafından karşılanabilir.

HAKKINIZ VAR AMA...

Bir konuda hak sahibi olmanız, o hakkı zorla elde etmeniz anlamına gelmez. Haklarınızı elde etmeye çalışırken, birine hakaret etmeniz ya da fiziksel güç kullanmanız halinde suç işlemiş olursunuz.

RUSİHAK

BİLGİ EDİNME, DİLEKÇE VERME, İTİRAZ ETME, TUTANAK TUTMA HAKKI

Bilgi edinme hakkı;

Herhangi bir resmi kuruluştan, Bilgi Edinme Yasası gereğince yazılı olarak bilgi isteyebilirsiniz. Örneğin Çalışma Bakanlığı ya da İşkur 'a hangi devlet kurumunda, ne kadar boş engelli kadrosu olduğunu sorabilirsiniz. Kamu kurumları, 15 gün içinde dilekçenize cevap vermek zorundadırlar. Bu süre aşılsa, başvurduğunuz kurumun yetkililerini, Cumhuriyet Savcılığı'na görevi ihmalinden şikayet edebilirsiniz ya da başvurduğunuz kurumun bağlı olduğu üst kuruma idari soruşturma açılması için şikayette bulunabilirsiniz.

Dilekçe verme hakkı;

Resmi veya özel bir kuruma yaptığınız sözlü başvurunun kabul edilme-
mesi halinde ;

- Başvurunuzu **yazılı** hale getirin. Yazılı başvurunuzda mutlaka T.C. kimlik numaranız, adresiniz, imzanız ve tarih olsun. Ne istediğinizi kısaca ve öz olarak belirtin. Çok uzun ve gereksiz ayrıntıları yazmayın.
- Vasi sıfatıyla başvuruda bulunuyorsanız, vasilik kararını başvuruya ekleyin.
- Başvuru dilekçesini en az iki adet hazırlayın. Sizde kalan ikinci surete, kurumun dilekçenize verdiği başvuru ya da evrak numarasını yazın.
- Kurum, yazılı başvurunuzu almıyorsa, iadeli taahhütlü posta ile gönderin. Alındı belgesini saklayın.

Tutanak tutma hakkı;

Haklarınız ihlal edildiğinde ya da kötü bir muamele ile karşılaştığınızda: Olayı anlatan ve tarih belirten bir yazı yazın. Olayla ilgili tarih, saat, yer, kurum ve kişi bilgilerini belirtin. Kısaca ne olduğunu, suçlayıcı bir ifade kullanmadan anlatın. Çevrenizde olaya tanık olan kişilerin de imzasını alın ve siz de imza atın. Bu yazıya tutanak denir ve bu olayla ilgili yapılacak resmi başvuru ve davalarda önemli bir belge niteliği taşır.

EŞİTLİK VE AYRIMCILIĞA UĞRAMAMA HAKKI

Psikiyatrik teşhisiniz ya da hastalığınız nedeniyle işe alınmıyorsanız veya işten çıkarılıyorsanız; çocuğunuz zihinsel engelli olduğu için eğitim alamıyorsa ayrımcılığa maruz kalıyorsunuz demektir.

Çalıştığınız iş, bindiğiniz otobüs, yürüdüğünüz kaldırım, okuduğunuz okul, tedavi gördüğünüz hastane, dinlenme-eğlenme yerleri, kısaca içinde yaşadığınız çevre sizin rahatsızlığınızla ilgili özel ihtiyaçlarınıza göre düzenlenmiş mi? Yanıtınız hayırsa ayrımcılıkla karşı karşıyasınız.

Türkiye'de bir ruh sağlığı hastanesi

İrk, renk, cinsiyet, dil, din, düşünce, inanç, toplumsal sınıf gibi her hangi bir sebeple ayrımcılık yapılması ne kadar yasalara aykırıysa, engellilik nedeniyle size karşı ayrımcılık yapılması da yasalara aykırıdır.

Herhangi bir ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmanızı güvence altına almak devletin görevidir.

Ayrımcılığa uğradığınızda, devletin size etkili hukuki başvuru yolları sağlamasını isteme hakkınız vardır.

SAĞLIK HAKKI

İtalya'da bir genel hastanenin psikiyatri servisi

- Mümkün olan en iyi ruh sağlığı hizmetine ulaşma hakkına sahipsiniz.
- Başka kişilerle aynı standartlarda bakım ve tedavi görme hakkına sahipsiniz.
- Sağlık hizmetini alırken, insan onuruna yakışır şekilde davranış görme hakkına sahipsiniz.
- Tedavi gördüğünüz kurum, tedaviniz süresince, ekonomik, cinsel ya da başka sömürü biçimlerinden sizi korumakla görevlidir.
- Genel sağlık ve bakım tesisleri kaliteli olmalı ve sağlıkla ilgili uygulamalar iyi işlemelidir. Bu sağlık tesisleri ulaşılabilir olmalı ve özel yaşamın gizliliğine uygun düzenlenmelidir.
- Denenmemiş, etkileri size anlatılmamış bir ilaç ya da yöntem size uygulanmamalı, ilaçların yan etkileri hekim tarafından açıklanmalıdır.
- İlaç ya da diğer tedavi yöntemleri cezalandırma amaçlı verilmemelidir.
- Bir ruh sağlığı merkezinde tedavi görüyorsanız, sahip olduğunuz haklar ve bu hakları nasıl kullanacağınız, size anlayabileceğiniz bir dille anlatılmalıdır. Eğer anlamayacak durumdaysanız, bir yakınınız veya yasal temsilcinize anlatılmalıdır.
- Tedaviyi, hayati tehlike hariç, tedavinin her aşamasında reddetme hakkınız vardır.

RUSİHAK

Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi

SAĞLIK HAKKIYLA İLGİLİ ÖNEMLİ KONULAR

Aydınlatılmış Onam (Bilgilendirerek onay alma)

Sağlık personeli, bir tedaviden önce size; sağlık durumunuz ve uygulanacak tıbbi işlemler, tedavinin muhtemel sonuçları, hastalığın seyri ve neticeleri konusunda sözlü veya yazılı olarak bilgi vermeli ve bunlar için yazılı izniniz almalıdır.

Sağlık personeli ya da tedaviyi yapacak doktor, aydınlatılmış onamı öncelikle hastadan almalıdır. Hastanın anlama ve ifade gücünün bulunmadığı hallerde ve müdahale tıbben gerekli ise velisi veya vasisinden alabilirler. Eğer bunlara da ulaşamıyorsa ve müdahale tıbben gerekli ise; sulh hukuk hakimliğinden izin alınır. Kişiyi derhal müdahale edilmediği takdirde hayati organlarından biri veya hayatı tehdit altına girecekse, aydınlatılmış onam hiç alınmadan tedaviye başlanabilir.

İstemsiz Yatış;

Ruhsal durumunuz, kendinize veya başkalarına zarar verme tehlikesi taşıyorsa, istemsiz yatış söz konusu olabilir. Yani doktorlar, psikiyatrik yönden zorunlu olduğuna karar verip, ruhsal rahatsızlığı olan bir kişiyi, kişi istemese de bir psikiyatri kliniğine yatırır.

İstemsiz yatış için, ruh sağlığınızın yerinde olmadığına ilişkin bir uzman raporu bulunmalı ve tedaviniz için hastanede yatış zorunlu ve gerekli olmalıdır.

İstemsiz yatışla ilgili haklarınız:

- Bu karara karşı çıkma, incelenmesini isteme hakkınız vardır. Ayrıca, hastanede yatış sürecinin, makul aralıklarla denetimini isteme hakkınız vardır.
- Mahkeme önünde dinlenme, avukat tutma ve bedelsiz hukuki yardım talep etme hakkınız vardır.

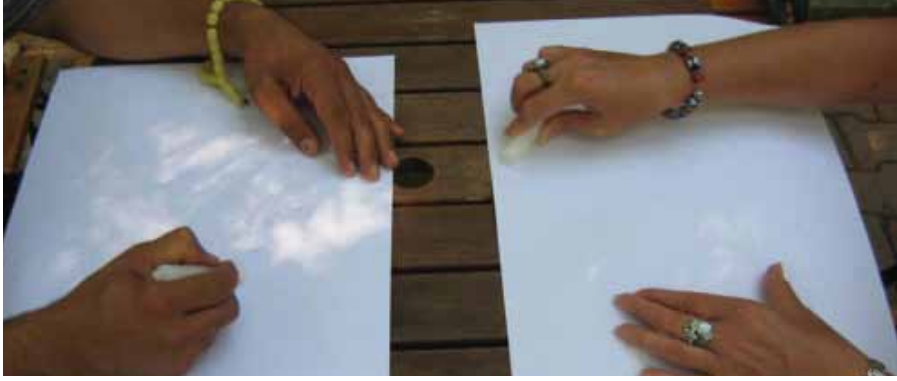
PSİKİYATRİK ÖNRIZA FORMU / KRİZ KARTI

Son 15 yıldır Avrupa'da psikiyatrik önriba formu veya kriz kartı gibi uygulamalarla istemsiz yatışlar azaltılmıştır. Önriba formunda kişi alevlenme döneminde değilken (akıl sağlığı yerinde iken) nerede, kim tarafından, nasıl tedavi uygulanmasını tercih ettiğini yazar ve üstünde taşır. Kriz kartında ise tedavi ve iletişim bilgileri yer almaktadır. İstemsiz yatış yada kriz durumlarında, görevliler öncelikle bu formları araştırır ve orada yazanlara öncelik tanır.

RUSİHAK

Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi

Rusihak'ın hastanelerde yaptığı etkinliklerden biri

- Devlet, diğer vatandaşlarla eşit eğitim imkanlarına sahip olmanız için gerekli tedbirleri almalıdır.
- Özel eğitim ve rehabilitasyon için gerekli raporlar almanız gerektiğinde, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Rehberlik Araştırma Merkezlerine (RAM) başvurabilirsiniz. Bu raporlar düzenlenirken, merkez uzmanları, öncelikle özel eğitime ihtiyaç duyan kişiyle birebir görüşme yapmalı, ardından aileyle görüşmeli ve kişinin eğitimi hakkında ayrıntılı rapor düzenleyerek, kendisine en yakın eğitim kurumuna yerleştirilmesini sağlamalıdır.

Slovenya'da bir rehabilitasyon merkezi

• RAM raporlarına itiraz hakkınız vardır. Kararın size tebliğ edildiği tarihten itibaren 60 gün içinde, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu'na itiraz edebilirsiniz. Bu itirazları, Özel Eğitim Kurulu inceleyerek en geç 30 gün içerisinde sonuçlandırmalı ve size yazılı olarak bildirmelidir.

• Üniversite eğitimi alma ve üniversiteye devam etme hakkınız vardır. Bu işlerin organizasyonu için, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Merkezi ile Üniversitelerde Özürlü Danışma ve Koordinasyon Merkezleri kurulmuştur ve bu konuyla ilgili uygulama yönetmeliği çıkarılmıştır.

RUSİHAK

Ruhsal ya da zihinsel engeliniz nedeniyle, işe alınmanız, işe girme ko-şulları, istihdam edilmemeniz, istihdamınızın devam etmesi, işte ilerlemeniz, güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarında çalışmanız açısından, ayrımcılık yapılamaz.

- Eşit değerdeki işler için eşit ücret alma ve eşit fırsatlardan yararlanma hakkına sahipsiniz.
- Öteki kişilerle eşit bir biçimde sağlıklı ve güvenli çalışma koşullarına sahip olma, tacize karşı korunma, adil ve elverişli çalışma koşullarından yararlanma haklarına sahipsiniz.
- Başkaları ile eşit bir şekilde işgücü ve sendikal haklarınızı kullanabilirsiniz.
- Genel teknik ve mesleki yönlendirme programlarından, işe yerleştirme hizmetlerinden, mesleki ve sürekli eğitimden etkin şekilde yararlanabilirsiniz.

Devlet ;

- Sizin için işgücü piyasasında istihdam fırsatları yaratmalıdır.

İtalya'da hastaların üyesi olduğu bir sosyal kooperatifin üretim atölyesi

- İşte ilerleme imkanlarınızı teşvik etmelidir.
- İş bulma, çalışma ve işe dönme konusunda size yardım sağlamalıdır.
- Serbest meslek, girişimcilik, kooperatiflere üyelik ve kendi işinizi kurmanız için fırsatlar yaratmalıdır.
- Kamu sektöründe istihdam edilebilmenizi sağlamalıdır.
- Devlet tarafından finansal olarak desteklenen korumalı işyerlerinde, engellilerle ve engelli olmayanlarla birlikte, çalışma ve meslek öğrenme fırsatları yaratmalıdır.

Hollanda'da ruhsal rahatsızlığı olanların çalıştığı atölyeler

RUSİHAK

AİLE ORTAMINDA YAŞAMA HAKKI- BAĞIMSIZ YAŞAMA HAKKI

Zihinsel ve ruhsal rahatsızlığı olan kişilerin evlenemeyeceği görüşü ülkemizde çok yaygındır. Türk yasalarına göre, evlenme yaşında ve ayırt etme gücüne sahipseniz, mahkemece vesayet altına alınmamışsanız, seçtiğiniz eşin serbestçe ve tam kabulüne(muavafakatine) dayalı olarak, evlenme ve bir aile kurma hakkınız vardır.

Türkiye'nin ilk korumalı evi (Elazığ)

Türkiye'nin onayladığı uluslararası sözleşmeler gereği aşağıda belirtilen konularda da hak talep edebilirsiniz:

- Çocuklarınızın sayısı ve ne zaman dünyaya gelecekleri konusunda serbestçe ve sorumlu bir şekilde karar verme hakkınız vardır. Üreme sağlığı ve aile planlaması eğitiminden yararlanma hakkınız vardır; devlet, bu hakları kullanabilmeniz için gerekli imkanları sağlamalıdır.
- Devlet size çocuk yetiştirme ile ilgili sorumluluklarınız konusunda gerekli yardımı sağlamalıdır.
- İkamet edeceğiniz yeri ve kiminle birlikte yaşayacağınızı herkes gibi seçme fırsatına sahipsiniz.
- Devlet, toplum dışında kalmanızı önlemeli ve topluma dahil olmanızın desteklenmesi için gerekli önlemleri almalıdır.
- Vatandaşlara yönelik toplum hizmetleri ve tesisler, diğer insanlarla eşit biçimde hizmet almanıza açık olmalıdır. Bu hizmetleri kullanamıyorsanız, ilgili kuruluşa yazılı olarak başvurarak hizmeti alma talebinde bulunabilirsiniz.

VASILIK

Yasalarımıza göre, akıl ve fizik sağlığı yerinde olmayan bir kişiye ait malvarlığını, onun adına, onun bakımı için kullanma, kontrol etme yetkisine sahip olmaya vasilik (gözetmenlik) denir. Vasi, kısıtlıyı korumak ve bütün kişisel işlerinde ona yardım etmekle yükümlüdür.

Vasi, hakim tarafından öncelikle birinci derece akrabalarından seçilmektedir. Özel durumlarda, örneğin vasi olunan kişiyle çıkar çatışması tespit edildiğinde, vasilik görevi başka bir temsilciye verilir.

İlgili olan herkes, vasinin atandığını öğrendiği günden başlayarak 10 gün içinde atamanın kanuna aykırı olduğunu ileri sürebilir.

Türk yasalarında vasilik süresi kural olarak iki yıldır. Vesayet makamı bu süreyi her defasında ikişer yıl olmak üzere uzatabilir. Dört yılın sonunda, vasi, vasilikten kaçınma hakkını kullanabilir.

DESTEKLİ KARAR VERME

Yurtdışında vasilik sistemine alternatif olarak destekli karar verme hizmeti uygulanmaktadır. Bu uygulamada, zihinsel veya ruhsal engeli bulunan insanlar, karar verme kapasiteleri konusunda desteklenir, bilgi ve deneyim kazanıp kendi adlarına karar verebilmeleri sağlanır. Zihinsel veya ruhsal rahatsızlığı olan bireylerin karar verme becerilerini geliştirmek için hazırlanan programlar ve kitaplar kişi merkezli planlama desteğiyle birlikte sunulur. Kişi merkezli planlamada; rahatsızlığı olan kişi ve onu destekleyecek uzmanlar ve aile üyeleri bir ekip oluşturur. O kişinin isteklerine göre hizmetleri birlikte planlar ve uygularlar. Pek çok ülkede bu konuyla ilgili çalışan resmi ya da sivil toplum örgütleri bulunmaktadır.

HAKLARINIZLA İLGİLİ HANGİ KURUMLARA BAŞVURABİLİRSİNİZ?

Özürllülerle ilgili tüm kanunlar ve son gelişmeler için,
Başbakanlık Özürllüler İdaresi Başkanlığı web sitesine bakabilirsiniz.
(www.ozida.gov.tr / Tel: 0312 229 55 11)

Size sunulan tüm destek hizmetleri için,
Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)'e başvurabilirsiniz. Ruhsal ya da zihinsel bir rahatsızlık yaşamaya başladığınız andan itibaren, ya da bir yakınınız bunları yaşamaya başladığı andan itibaren, her tür destek ve bilgilendirme için **her ilde bulunan** Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Müdürlüklerine başvurabilirsiniz. Yaşadığınız hayatın kolaylaştırılması için, destek mekanizmalarını sunması veya yönlendirmesi gereken devlet kurumu SHÇEK'tir. Pek çok kişi SHÇEK'in sadece evde veya kurumda bakım desteğini bilmektedir.
(www.shcek.gov.tr)

- **Adli yardım** için Barolara başvurabilirsiniz.
- **Hak ihlallerini,** Valilik/Kaymakamlık insan hakları kurullarına bildirebilirsiniz.
- **Özürllü aylığı** için Valilik/Kaymakamlıklara bağlı mal müdürlüklerine başvurabilirsiniz.
- **Hastanelerdeki hak ihlalleri** ile ilgili hasta hakları birimlerine başvurabilirsiniz.
- **Eğitim kurumlarındaki hak ihlalleri, eğitsel raporlar** veya **özel eğitim desteği** için, okul idaresine, rehberlik servislerine, Rehberlik Araştırma Merkezlerine başvurabilirsiniz.
- **Sosyal güvence, iş olanakları** için İl Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) veya İŞKUR'a başvurabilirsiniz.
- Yaşadığınız yerdeki **her tür sosyal destek** ve **yerinde hizmet erişim** için belediyenize başvurabilirsiniz.
- **Sorunlarınızı paylaşmak, sosyal veya hukuki destek** için rahatsızlığınızla ilgili derneklere başvurabilirsiniz.

Broşürü hazırlayanlar:

Fatma Zengin, psikolojik danışman
Gülçin Aktunç, avukat
Özlem Yılmaz, avukat
Nalan Erkem, avukat
Gülsun Kanat, sosyal çalışmacı

Düzeltili:
Tuba Emiroğlu

Tasarımı:
Şafak Reklam

Destekleyen kuruluşlar:

Bu broşürü, Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi Derneği (Rusihak) ile Raoul Wallenberg İnsan Hakları ve İnsancıl Hukuk Enstitüsü (RWI) hazırlamış ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (Sida) mali olarak desteklemiştir.

Broşürde kullanılan fotoğraflar, Rusihak'ın yurtiçi ve yurtdışı inceleme gezilerinde çekilmiştir. Broşürler izinsiz çoğaltılamaz.

